

Ammatillisten erityisopettajien opintopäivät
Lappeenranta 5.10.2012

Opiskelijahuolto yhteisön voimavarana

ITÄ-SUOMEN YLIOPISTO

Yhteisö ja kouluyhteisö

- Ketkä yhteisöömme kuuluvat?
- Kenen kanssa päätökset yhteisön toiminnasta tehdään?
- Ketkä muodostavat ryhmän ME?
- Miksi kouluun tai oppilaitokseen tullaan?

Koulu tai oppilaitos oppimisyhteisönä

Koulu tai oppilaitos kasvuyhteisönä

Opiskelijahuolto

- Ei yhtenäistä teoriaperustaa
- Moniammatillinen, monitieteinen, monihallintokuntainen
- Lainsäädäntö vielä hajanaista – esillä hallitusohjelmassa
- Fyysinen ja psyykkinen terveys sekä sosiaalinen hyvinvointi
- Perustaltaan ja ensisijaisesti yhteisöllistä tukea
- Näkyy ja tuntuu toimintakulttuurissa ja ilmapiirissä

Voimavara

- Aineetonta ja aineellista
- Miten ja millaisia voimavaroja tunnistetaan?
- Mikä voimavaroja voi uhata?
- Miten voimavaroja voi yhteisöön rakentua?

Opiskelijahuoltotyön paradokseja

- Koulu tuottaa sekä syrjäytymistä että osallisuutta.
- Osa opiskelijahuoltotyön tehtävistä muodostuu koulun itsensä aiheuttamien haasteiden ratkomisesta.
- Tuetaanko opiskelijan, opettajan vai koulujärjestelmän tarpeita?
- Miksi kuulee kovin usein lauseen: ”Se riippuu ihan opettajasta”?

*Opiskelijahuollollisen tarpeen
kuvia ja tarinoita*

Minkä varaan voidaan rakentaa?

- Varhaiskasvatus ja neuvolajärjestelmä
- Perusopetus tavoittaa melko kattavasti koko ikäluokan.
- Opettajaksi edelleen halutaan
- Suomi on monella mittarilla mitattuna vahva toimintayhteisö: matala korruptio, kehittynyt avoin demokratia ja hyvät koulutusmahdollisuudet

Miksi ja mihin tukea tarvitaan?

- Hyvinvointi on jakautunutta
- Pahoinvoinnin syyt ja seuraukset ovat vaikeasti eroteltavissa
- Köyhyys lisääntyy
- Perherakenne muuttuva
- Mielen terveyden ongelmat kasvavia
- Lastensuojelun asiakkaana n. 78 500 lasta ja nuorta 2010
- Ruutuaika lisääntyy
- Elämänhallinta ja abstraktiot – Voiko elämää hallita?

Tutkimuksessa todettua

- Hyvin suoriutuvat oppilaat ovat riskiryhmä mielenterveyden ongelmassa. (Karvonen ym. 2005)
- Psykkisen ja sosiaalisen kehityksen häiriöt ovat lasten suurin ja nuorten suurin terveystriski (Pietikäinen & Alalaurila 2002; Stakes 2002)
- Kivut ja psykososiaaliset ongelmat kasaantuvat usein samoille oppilaille (Hjern ym. 2008; Vila ym. 2012)

Muutama lukuarvo THL 7.11.2011

Syntymärekisteri perustettiin Suomeen vuonna 1987. **Kohdusta aikuisuuteen** - tutkimuksessa seurataan kaikkia juuri sinä vuonna Suomessa syntyneitä noin 60 000 lasta sikiökaudelta vuoden 2008 loppuun saakka.

Tutkimuksessa selviää, että vuonna 1987 syntyneistä:

- joka viides on 21 vuoden ikään mennessä saanut psykiatrista erikoissairaanhoidoa tai lääkitystä mielenterveysongelmiinsa
- peruskoulun jälkeinen tutkinto puuttuu 16 %:lta tästä ikäluokasta
- 23 % on joutunut jossakin vaiheessa turvautumaan toimeentulotukeen
- 26 %:lla on merkintöjä rikkomuksista tai saaduista tuomioista
- 3 % on ollut huostaan otettuna tai sijoitettuna lapsena

Vuonna 1987 syntyneiden ikäluokka ei ole poikkeuksellinen, vaan luvut kuvaavat yleisemmin, kuinka nuoret aikuiset tänä päivänä Suomessa voivat. Yhä enemmän on niitä, joilla on ongelmia, vaikka suuri osa suomalaisista lapsista ja nuorista voi hyvin.

Viisi nuorta eläkkeelle joka päivä

Nuorten mielenterveyden häiriöiden aiheuttama työkyvyttömyys jatkaa kasvuaan. Vuonna 2009 nuoria siirtyi eläkkeelle mielenterveyden järkkymisen takia enemmän kuin koskaan aikaisemmin.

Nuorten ja nuorten aikuisten sairauspoissaolot ja työkyvyttömyys masennuksen vuoksi ovat lisääntyneet 2000-luvulla toisin kuin iäkkäämpien.

Vuonna 2009 työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyi yhteensä 2 612 alle 30-vuotiasta nuorta tai nuorta aikuista. Heistä 1 954 (75 %) sai työkyvyttömyyseläkkeen mielenterveyden häiriön perusteella. Määrä on suurempi kuin kertaakaan tällä vuosituhannella.

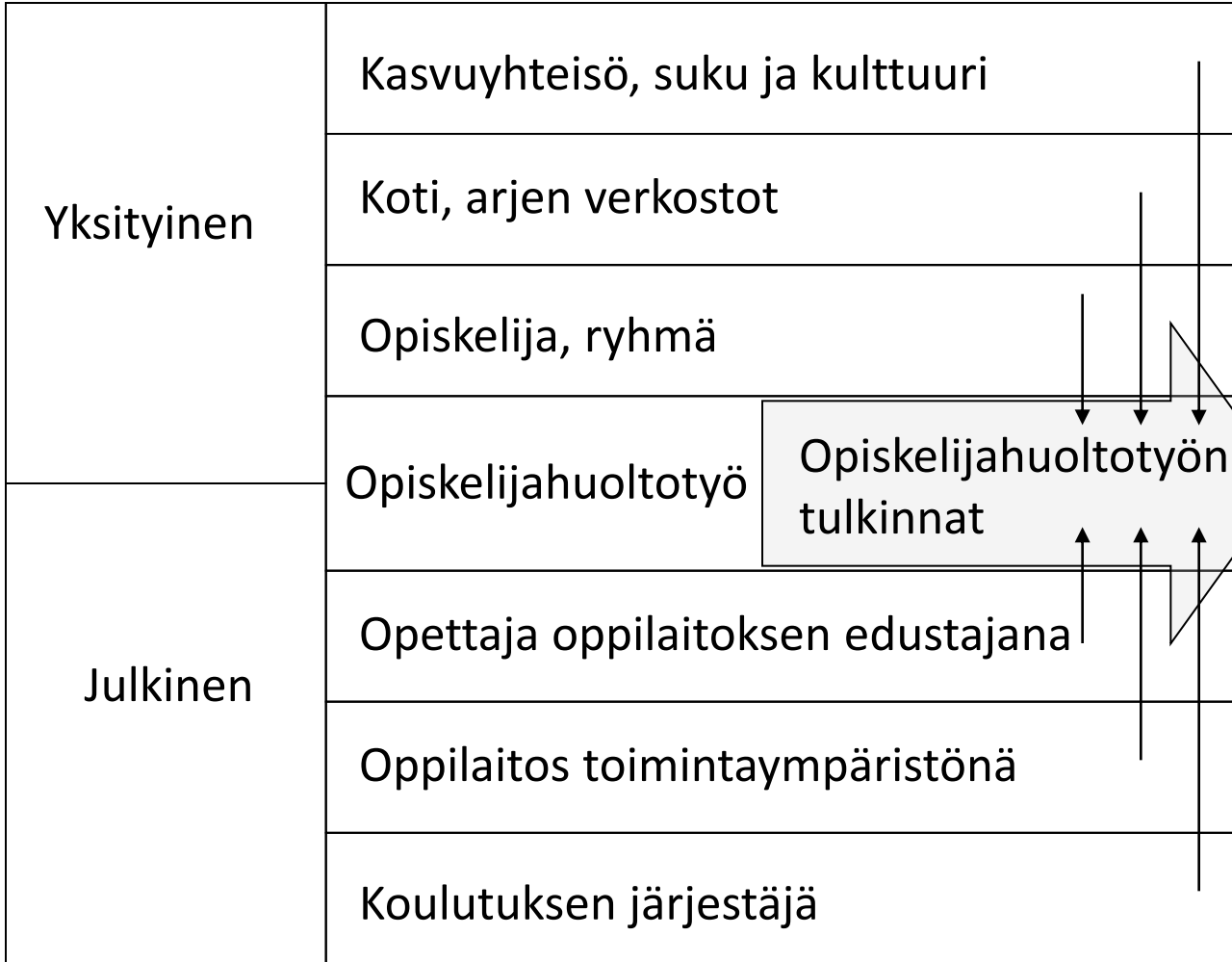
<http://www.kela.fi/in/internet/suomi.nsf/NET/280311120606ML?OpenDocument&cat=Tutkimus&navtdid=221208122816AK>

*Mitä on opiskelijahuollon
asiantuntijuus?*

Ihmisten kokemukset, tavat, arkitieto

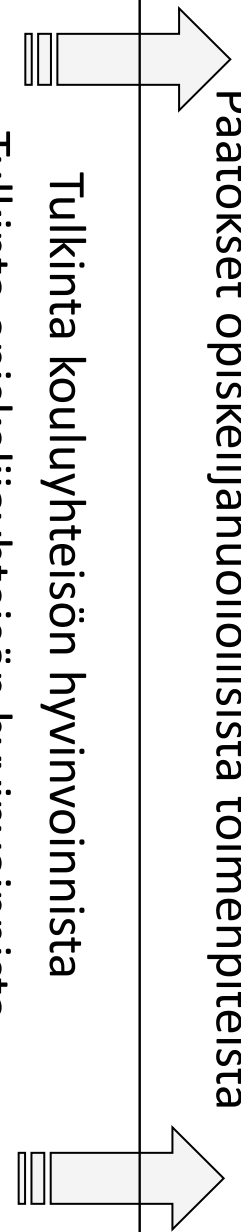
Normit, OPS, osaaminen, oppilashuollon tukipalvelujen rakenne, resurssit

Päätökset opiskelijahuollollisista toimenpiteistä

Tulkinta kouluyhteisön hyvinvoinnista

Tulkinta opiskelijayhteisön hyvinvoinnista

Tulkinta opiskelijan hyvinvoinnista

Oppilashuollon prosessit

- Yhteisö määrittelee mahdollista ja mahdotonta
- Yhteisö-, ryhmä- ja yksilötason prosesseja
- Kestoltaan vaihtelevia
- Sisältävät usein paljon epävarmuutta ja ennakoimatonta
- Sisältävät myös ristiriitaisia tilanteita – eri toimijoiden edut menevät ristiin
- Tuloksellisuus on vaikea nähdä
- Isoimmat asiat edellyttävät paljon aikaa tullakseen edistetyiksi

Opettajan asiantuntijatehtäviä oppilashuollossa

- Havaita ja nostaa asioita keskusteluun
- Tehdä tulkintoja, määritellä tuentarvetta, ottaa vastuu tekemistään tulkinnoista
- Pitää yllä vuorovaikutusta erityisesti haastavissa tilanteissa
- Toimia sitoutuneesti osana yhteisöä
- Rakentaa luottamusta
- Asettaa realistisia tavoitteita
- Valvoa toiminnan eettisyyttä

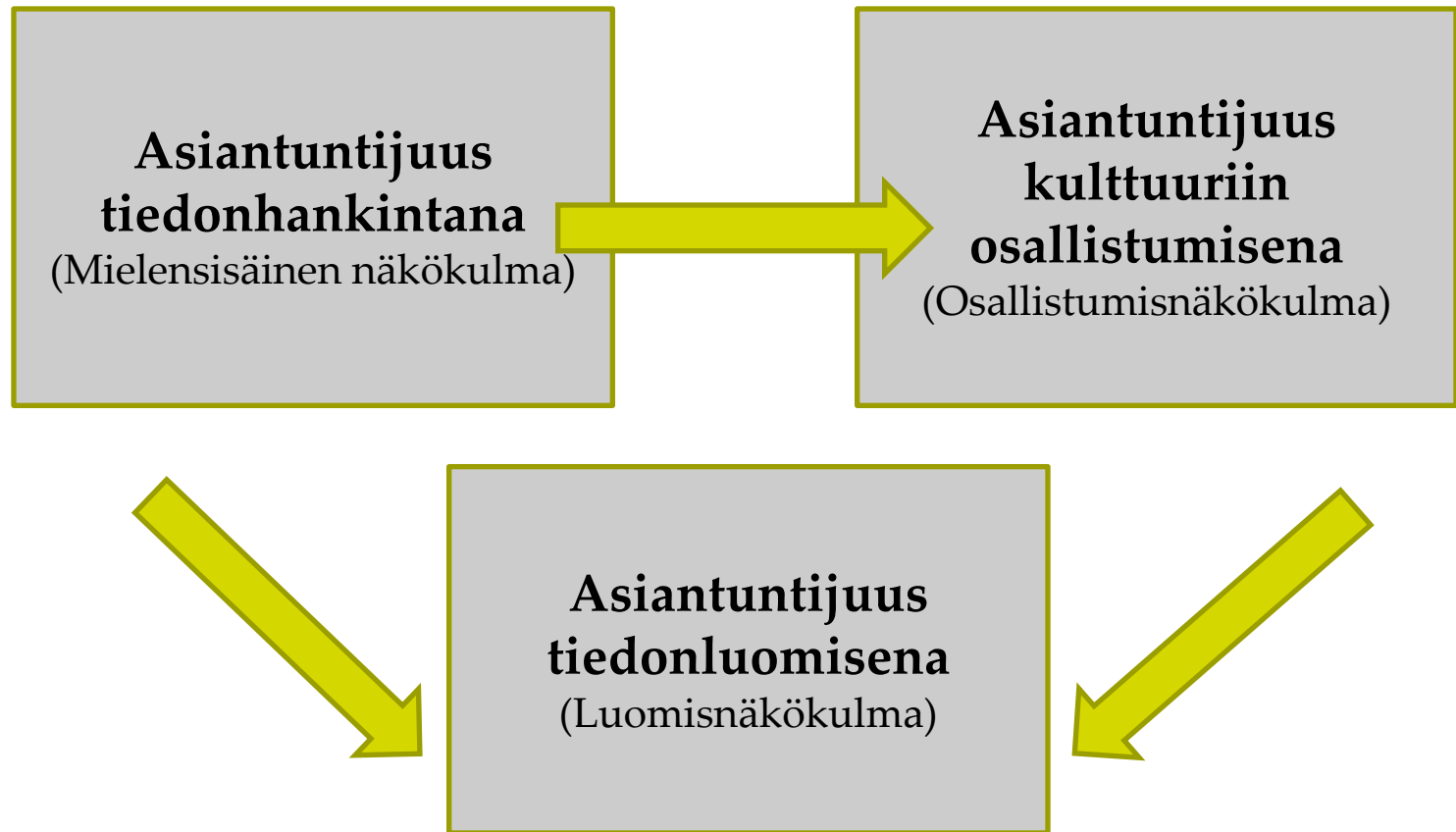
Oppilashuoltotyön ammattitaitoa

- Kyky sietää epävarmuutta ja ristiriitaa
- Kyky kuunnella ja antaa tilaa
- Kyky sietää itseensä kohdistuvaa negatiivisuutta
- Kyky tehdä havaintoja ja johtopäätöksiä
- Kyky kantaa vastuuta
- Kyky toimia tiimissä ja rakentaa luottamusta
- Kyky olla johdettavana ja sitoutua
- Opettaja-, yhteisö- tai tilannekohtaisesti muotoutuva

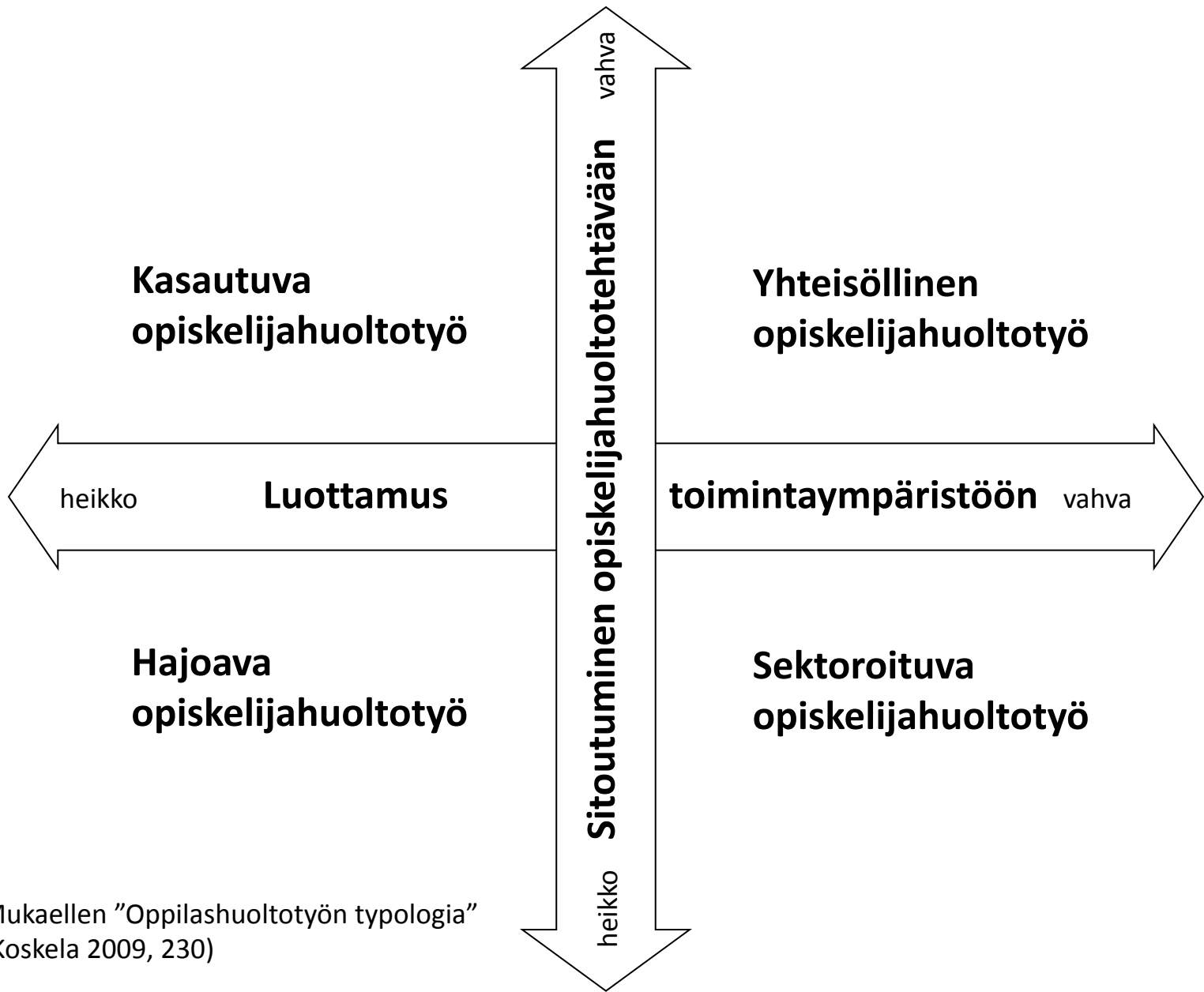
*Miten yksittäisten toimijoiden
osaaminen rakentuu yhteisön
voimavaraksi?*

Asiantuntijuustutkimuksen näkökulmat (Hakkarainen, Palonen & Paavola 2002, 451)

Mukaellen "Oppilashuoltotyön typologia"
(Koskela 2009, 230)

Sitoutuminen

- Laaja sitoutuminen edellyttää laajaa osallisuutta päätöksenteossa
- Osallisuus toiminnassa
- Päätöksenteon avoimuus
- Dialogia vai debattia?
- Vie aikaa
- K. Ylönen: "Parhaiten aikaa säästää käyttämällä runsaasti aikaa!"

Luottamus

- Luottamus rakentuu toimimalla sovitusti, pitämällä lupaukset ja ratkaisemalla yhdessä asioita.
- Ennakoitavuus yhteisössä
- Oikeudenmukaisuuden kokemukset
- ”Tunteminen” ja lähestyttävyyys luottamuksena

Millaisia taitoja organisaatiossa pitää olla?

- Epävarmuuden sietokykyä
- Tietämyksen hallintaa
- Verkostojen osaamista
- Moniammatillisen työn taitoja
- Kykyä hankkia, vastaanottaa ja hyödyntää palautetta
- Kommunikointitaitoja
- Muutoshalukkuutta
- Johtamisen – myös itsensä johtamisen - taitoja

Opiskelijahuolto yhteisön voimavarana

- Tietoinen toimintakulttuurin kehittäminen
- Diversiteetti
- Koko oppilaitoksen arjen käytänteet
- Johtaminen
- Opiskelijahuollon laatu jokaisen toimijan arkena

*Asenne on muutostilanteessa
keskeinen resurssi!*

Kiitos!

ITÄ-SUOMEN
YLIOPISTO

www.uef.fi